

Van het bestuur(1)

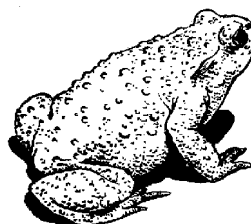
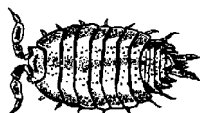
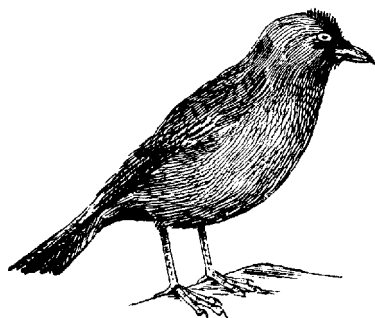
Dit schrijvende (eind mei) ziet het er buiten geweldig uit met een mooi zonnetje: alle bomen en struiken zijn intussen uitgelopen, de meeste trekvogels zijn weer terug in Nederland, vlinders fladderen weer in de natuur en in tuinen, enz.. Kortom, het is weer bij uitstek tijd om te genieten van wat de natuur ons biedt. Zoals een ieder heeft bemerkt zetten enkele natuurminnende instanties dit jaar de "soort van de maand" in het middelpunt van de belangstelling. Men wordt daarbij opgeroepen waarnemingen van die gekozen soorten op www.telmee.nl te melden.

Een prima streven natuurlijk, maar eigenlijk zou ik willen oproepen om dat ook eens te doen voor Onder de Loep. Kijkt u eens om u heen in uw tuin, tijdens een wandeling, in uw buurt. Er is ongelooflijk veel te melden over planten, dieren, insecten in uw

eigen omgeving. Het enige wat u hoeft te doen, is het "kijken" een beetje uitbreiden naar "waarnemen". En doet u dat, zet daarvan eens wat op papier en stuur dat naar de redactie van Onder de Loep. We richten er gaarne een aparte rubriek "soorten in Twente" of "gezien in Hengelo" of iets dergelijks voor op. Uiteraard hoeft u geen uitgebreide verhalen te verzinnen; gewoon opschrijven wat u ziet over die leuke plant op dat aparte plekje of de specifieke gedragingen van een alledaagse vogel in uw tuin. Zie bijvoorbeeld verderop een kort stukje over eenden.

Ik zie uw bijdrage met warm enthousiasme tegemoet! Doet u ook mee?

Joop de Wit, redactie

Van het bestuur(2)

Onze penningmeester, Jan Weernink, meldde dat de KNNV, afdeling Hengelo – Oldenzaal, een legaat

van ruim 220 euro heeft ontvangen van de kort geleden overleden Mevrouw ten Doeschate.

Excursies

Het gebruikelijke verzamelpunt is (tenzij anders aangegeven) aan de Boerhaavelaan op het parkeerterrein naast huisnummer 146 (is richting Borsthuis). Ieder wordt vriendelijk verzocht zo veel mogelijk met de auto te komen zodat er genoeg plaatsen zijn voor hen die niet over een auto beschikken.

Lezingen / vergaderingen

De gebruikelijke plaats waar lezingen / vergaderingen worden gehouden (tenzij anders aangegeven) is het speeltuingeboouw "t Lansink" aan de Twijnstraat 6 te Hengelo. Indien er belangstelling is voor "meerijden met anderen" bij een lezing 's avonds: neem even contact op met een van de bestuursleden (zie colofon).

Excursie Boetelerveld

Datum : zondag 10 juni 2007
Tijd : 09.00 uur
Terug : ca. 14.00 uur
Coördinatie : Bernard Wanders

Het Boetelerveld is eigendom van Landschap Overijssel, ca 170 ha groot, gelegen ten oosten van de gemeente Raalte, op de grens met Hellendoorn. Het bestaat voor een deel uit bos, met name dennenbossen, afgewisseld met open ruimtes met (natte) heide, totaal anders dan het aangrenzende ontginningslandschap.

Recentelijk is er hard gewerkt aan natuurontwikkeling. Er is onder andere veel vergraste heide afgeplagd en gemaaid. Een klein kudde Schotse hooglanders doet dienst om de zaak bij te houden.

Op diverse plekken kunnen we in dit gebied leuke planten zoals Klokjesgentiaan, Blauwe zegge, Kleine zonnedauw en Witte snavelbies aantreffen. Ook qua vogels (o.a. Grote bonte, Groene en Zwarte specht, Boompieper, Boomleeuwerik, Geelgors, Boomvalk en Buizerd) en insecten (diverse libellen, zandloopkevers, vlinders) is er genoeg te genieten.

Excursie Lonnekermeer

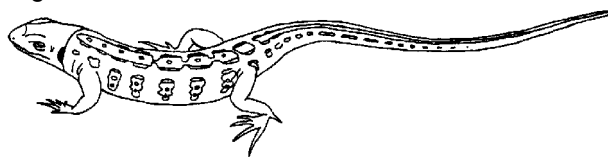
Thema : libellen
Datum : zaterdag 16 juni 2007
Tijd : vertrek 10.30 uur bij de Elsmarsweg
Coördinatie : afdeling Enschede en Hengelo

In 2007 is het jaarlijkse waarnemingproject van de KNNV gewijd aan libellen. Als u in de vrije natuur wat meer van libellen wilt horen en vooral wilt zien, kunt u terecht bij een libellenexcursie op het landgoed Lonnekermeer die door de KNNV afdelingen Enschede en Hengelo/Oldenzaal wordt georganiseerd. Het Lonnekermeer staat bekend om haar rijkdom aan libellen. Bernard Wanders is één van de excursieleiders. Let op: de excursie start om 10.30 uur vanaf de ingang van het landgoed Lonnekermeer aan de Elsmarsweg bij de spoorbaan Hengelo/Oldenzaal. De routebeschrijving naar het vertrekpunt kunt u vinden op het Internet: www.knnv.nl/enschede onder de knop Activiteiten.

Excursie Noetselerberg

Thema : heidelandschap
Datum : zaterdag 7 juli 2007
Tijd : vertrek 09.00 uur (terug omstreeks 14.00 uur)
Coördinatie : Bert Oude Egbrink

De Noetselerberg ligt in het Nationaal Park Sallandse heuvelrug. We vertrekken bij het bezoekerscentrum in Nijverdal. Tijdens de wandeling lopen we langs bergen, slenken en puinwaaiers. Onderweg komen we langs fraaie eikenstrubben, jeneverbesstruwelen en uiteraard uitgestrekte heidevelden. Misschien zien we de

Zandhagedis, Heivlinder of Blauwvleugelsprinkhaan. Als we tijd over hebben, kunnen we nog even een kijkje nemen in het bezoekerscentrum.

Excursie Borkeld

Thema : heide en insecten
Datum : zaterdag 28 juli
Tijd : vertrek 09.00 uur (terug omstreeks 15.00 uur)
Coördinatie : Gerrit van Zalk

De Borkeld is een staatsnatuurreservaat welke in de ecologische hoofdstructuur ligt. Het gebied is vanwege haar grote natuurwaarden aangewezen als Natura 2000 gebied. De heide is niet alleen interessant door haar bijzondere flora maar ook door haar rijke insectenfauna. Gerrit van Zalk gaat de heer Ligterink vragen of hij deze excursie wil leiden. We kennen de heer Ligterink nog van de interessante lezing die hij enkele jaren geleden over dit thema voor onze afdeling heeft gehouden. Uiteraard zijn wij voor veel insecten afhankelijk van zonnig en warm weer. Advies: brood en drinken meenemen.

Excursie Vasserheide

Thema : Heide en landschap
Datum : zondag 19 augustus 2007
Vertrek : 09.00 uur
Duur : halve dag
Coördinatie: Wytze Boersma

De Vasserheide en het Vassergrafveld zijn een speciaal gebiedje tussen Vasse en Reutum. Het heide gebied is niet bijzonder groot, maar 30 ha, maar het is wel de moeite waard. Het terrein wordt beheerd door het Overijssels landschap en bestaat voor een groot gedeelte uit struikhei met

Jeneverbessen. In het gebied liggen ook een aantal grafheuvels wat een extra dimensie geeft aan het landschap. In dit gebied zullen we een wandeling maken die ook langs een aantal beekdalen gaat. Dit alles in een mooi Twents landschap.
Wytze.

Gewestelijke contactdag

Thema : libellen
Datum : zaterdag 1 september 2007
Tijd : aanvang 10.30 uur (einde 16.00 uur)
Plaats : paviljoen Rutbeek - Blikkersmaatweg 15 - Enschede

Op 1 september 2007 organiseert het KNNV Gewest Oost een studiedag over libellen. Tot de middagpauze zijn er een tweetal inleidingen door libellen deskundigen. Na de lunch wordt "in het veld" het zoeken en determineren van libellen ingeleid en beoefend. De deelnamekosten voor KNNV leden bedragen 10 euro. Hier is de lunch en documentatiemap bij inbegrepen. Het paviljoen is vanaf 10.00 uur geopend. De routebeschrijving naar het paviljoen kunt u vinden op het Internet: www.knnv.nl/enschede onder de knop Activiteiten. Het gewest verzoekt u zich vooraf op te geven bij de secretaris van het gewest Helprich Fockens: (adres:

Verslag excursie Tweekelo

Datum : 17 februari 2007
Deelnemers : 8
Leiding : Bert Oude Egbrink

Hertmebrink 335, 7544 DK Enschede of hmf@home.nl of telefonisch 053-4780224 of b.g.g. 06-20400412). U kunt zich natuurlijk ook opgeven bij één van de bestuursleden van onze eigen afdeling.

Excursie Holthuizen

Thema : Paddenstoelen
Datum : zondag 14 oktober 2007
Vertrek : 09.00 uur
Duur : halve dag
Coördinatie: Wytze Boersma

Dit jaar zullen we de paddenstoelen bekijken op het landgoed Holthuizen. Holthuizen, dat doorsneden wordt door de Deurningerbeek bestaat uit loof- en naaldbos dat wordt afgewisseld door houtwallen, weilanden en akkers. Het is nog een gaaf Twents landschap. In dit afwisselend gebied zullen we op zoek gaan naar paddenstoelen. Natuurlijk is het weer in de voorafgaande periode sterk bepalend of we veel of weinig soorten zullen vinden. Normaal gesproken is de maand oktober de paddenstoelen maand. Aan het landgoed zal het niet liggen. Het bevat alle elementen voor een geslaagde excursie.
Wytze.

Excursie Westerflief

Thema : Landschap en natuurontwikkeling
Datum : zaterdag 27 oktober 2007
Vertrek : 09.00 uur
Duur : halve dag
Coördinatie: Wytze Boersma

Het excursie seizoen sluiten we dit jaar af met een bezoek aan het Westerflief. Het Westerflief bestaat uit loof en naaldbos dat in het zuid-westen begrensd wordt door de Schipbeek. Aan de kant van Diepenheim is een natuurontwikkelingswerk uitgevoerd. De "bron" van de Regge heeft daar meer ruimte gekregen. Dit alles zullen we op deze excursie bekijken. Na afloop zullen we een kopje koffie drinken in het restaurant de Viersprong. Dus een goede gelegenheid om deel te nemen aan de excursie.
Wytze

Terugblik

Weer : niet koud en vrij zonnig

De eerste excursie van het seizoen voerde door de buurtschap Tweekelo onder de rook van Enschede. Het vertrekpunt lag bij het Johanneskerkje. De route liep langs de Lutje en Groote Esch, de Schoolbeek

en over het landgoed 't Stroot. Het eerste deel van de wandeling liep over één van de zogenaamde "stiewelpaden" (laarzenpad). Dit zijn onverharde paden dwars door het boerenland langs weilanden en akkers achter boerderijen langs die voor een heel eigen beleving van dit landschap zorgen. De Vereniging Behoud Tweekelo hoopt op deze manier het gebied een eigen waarde als uitloop van Hengelo en Enschede te geven waardoor plannen voor nieuwe industrieterreinen of ontsluitingswegen niet uitgevoerd zullen worden.

Enkele noemenswaardige soorten waren Gewone vogelmelk (akker), Mispel (houtwal) en Gewone waterranonkel (beek). Op het laatste deel van de wandeling op 't Stroot hebben we nog even een kijkje genomen bij de villa. In de voor een deel met een zogenaamde slangenmuur afgescheiden tuin zagen we de Winterakoniet (stinzenplant). In de beek nabij het huis groeide Waterviolier terwijl in de oever Dubbelloof stond. We kunnen terugzien op een geslaagd begin van het excursieseizoen.

Voorjaarsexcursie Bekendelle, Winterswijk

Datum : 18 maart 2007

Vanwege het slechte weer en de slechte weersverwachting is deze excursie afgelast.
Wytze

Verslag excursie Ottershagen en Sterrenwacht

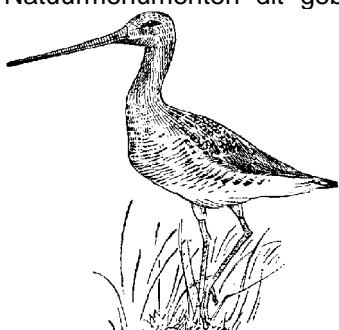
Datum : zaterdag 14 april 2007

Deelnemers : 12

Leiding : Gerrit van Zalk

Weer : zonnig en warm

Zaterdag 14 april 2007 gingen we met 12 leden naar het natuurgebied Ottershagen. Het gebied ligt ten noordoosten van Ootmarsum. Op de afgesproken plaats ontmoeten we onze gids Richard Hesselink die veel van dit gebied afweet. Onze gids, onderwijzer in Denekamp, is een vogelkundige en adviseur van Natuurmonumenten. Hij is een enthousiaste en realistische natuurbeschermer. Het gebied Ottershagen was vroeger een echte wildernis. Later is het ontgonnen tot landbouwgebied. Gelukkig heeft Natuurmonumenten dit gebied kunnen aankopen.

Na het verbreden van

de kavelsloten en het verhogen van het waterpeil is dit een belangrijk vogelgebied geworden. We konden dit zelf aanschouwen met de zwanen, ganzen en eendensoorten. En hier klonk net als vroeger de roep van Grutto, Kievit en Wulp. We konden ook zien dat moderne landbouw niet samengaat met weidevogels. Daarom is natuurherstel en natuurontwikkeling erg belangrijk.

Vervolgens gingen we van de Ottershagen naar de Sterrenwacht. Hier konden we in de tuin onze boterhammen opeten. Harm Meek, voorzitter van de Sterrenwacht, begeleidde ons in en om de Sterrenwacht. Hij liet ons het planetarium ook van binnen bekijken. Harm Meek is ook een enthousiast natuurmens en leraar in Oldenzaal. Het is goed dat de vroegere onderwijzer Bernink uit Denekamp zulke goede opvolgers heeft. Later zijn we ook nog naar wat overstromingsgebiedjes van het Waterschap geweest. Het geheel is ingepoot met voor het Dinkeldal kenmerkende soorten heesters. We hadden mede door het mooie weer en deskundige leiding een interessante ochtend.

Hierbij de door Harry de Jong genoteerde vogels.

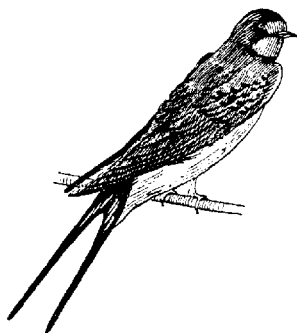
14-4-2007
Aalscholver
Bokje
Geelgors
Grutto
Kauw
Koolmees
Patrijs
Spreeuw
Watersnip
Witgat
Zwartkop

10:00
Bergeend
Ekster
Graspieper
Heggenmus
Kievit
Meerkoet
Pimpelmees
Tjiftjaf
Wilde Eend
Witte Kwikstaart
Kemphaan

Lattrop
Blauwe Reiger
Fitis
Grauwe Gans
Holenduif

Knobbelzwaan
Merel
Scholekster
Tureluur
Winterkoning
Zanglijster
Zomertaling

Ottershagen	+
Sterrenwacht	
Boerenwaluw	
Gaai	
Groene Specht	
Houtduif	
Kokmeeuw	
Nijlgans	
Slobeend	
Vink	
Wintertaling	
Zwarte Kraai	

Verslag excursie Duivelshof

Datum : zaterdag 28 april 2007
Deelnemers : 9
Leiding : Bert Oude Egbrink
Weer : zonnig, warm en vrij veel wind

Op een zomerse dag in april hebben we het natuurgebied Duivelshof bezocht. We hebben een groot deel van de nieuwe wandelroute gelopen. Op een in 2006 afgeplagd grasland wat zich op termijn moet ontwikkelen tot natte heide en bloemrijk grasland zagen we enkele Kleine plevieren en een Kievit met jongen. Na de weg overgestoken te zijn, kwamen we in een fraai loofbos met Gele dovenetel, Ruige veldbies, Grote muur, Dalkruid en Lelietje der dalen. In 2006 zijn ook de wallen en grachten om de boerderij Duivelshof hersteld waardoor deze weer watervoerend zijn. In de grachten zagen we bloeiende Waterviolier, een kwelindicator. Vervolgens ging de wandeling langs de es en weilanden naar de heide. Onderweg zagen we de Koningsvaren en enkele Meikevers.

De heide is aanmerkelijk groter geworden door het kappen van bos. Op de heide zagen we Roodborsttapuit, Geelgors, Boompieper en Groene zandloopkever en op een wat natter deel Kleine

zonnedauw, Snavelbies en Blauwe zegge. De tocht ging vervolgens door een elzenbroekbos langs de villa en boerderij naar de parkeerplaats. In een loofbos op rabatten zagen we veel Maagdenpalm.

De Slanke sleutelbloem die hier ook voorkomt, was helaas al uitgebloeid. Het was een geslaagde excursie door een rustig gebied.

Excursie Weldam

Datum : zondag 1 april
Deelnemers: 14
Leiding : Wytze Boersma

Hoewel het 1 april was, was deze voorjaarsexcursie naar het Weldam geen grap. Het weer werkte uitstekend mee, veel zon, een lekkere temperatuur en bijna geen wind. Dus ideaal excursieweer, heel wat beter dan 14 dagen geleden. Toen is de excursie naar Bekendelle, vanwege het slechte weer afgelast. Nu konden we genieten van de mooie witte velden van de bosanemonen. Deze werden afgewisseld met het geel van het Speenkruid. Hier en daar werden de houtwallen groen gekleurd van de Eikvarens. Al wandelend kwamen we een bosviooltje tegen. Dan is altijd de vraag welke, het bleeksporig of het donkersporig. De verschillen zijn subtiel, waarbij de kleur van het spoor niet altijd doorslaggevend is. Je moet ook kijken naar de lengte van het kelkaanhangsel, naar het spoor dat wel of niet knotsvormig is en al of niet gegroefd of ingedeukt is. Verder moet je ook letten op de middelste kroonbladen of deze ook de bovenste bedekken. Uiteindelijk werden we het eens. Het bleek het Bleeksporig bosviooltje, *Viola riviniana* te zijn. De wandeling kon worden voortgezet. Na wat zoeken vonden we een bloeiend Rood peperboompje, *Daphe mezereum* die daar zijn natuurlijke plek heeft. Verder konden we goed het verschil zien tussen de Kleine en de Bos veldkers. Hoewel het nog vroeg in het seizoen was, vonden we op verschillende plekken bloeiende Pinksterbloemen.

Weldam staat ook bekend om zijn stinzenplanten. Hoewel het maar een klein stukje is, is het toch de moeite waard om de verschillende soorten goed te bekijken. Zo vonden we naast het Gewoon sneeuwkllokje ook het Glanzend sneeuwkllokje, *Galantus ikariae*. Zo ook de Vroege sterhyacint, *Scilla bifolia* en Grote sneeuwroem, *Chinodoxa siehei*. Het mooiste vond ik het veld met de

voorjaarszonnebloemen, de Doronicums. Na wat puzzelen kwamen we uit op de Hartbladzonnebloem, *D. pardalianches*.

Tijdens het koffiedrinken vonden we Puntkroos in de gracht en konden we de verschillen in bladvorm van de Gele plomp en de Waterlelie goed bestuderen. Hierna ging de wandeling verder over het landgoed. Met verbazing werd gekeken naar het verschil in uitlopen van de paardenkastanjes. De ene al volop in blad, terwijl de andere nauwelijks groen is. Aan het einde van de wandeling vonden we een flink aantal nog bloeiende Vingerhelmbloem pollen. Ook werd met verbazing gekeken naar de Magnolia die midden in de wei volop in bloei stond.

Van de vogels heb ik niet zoveel genoteerd maar bij de beek liet zich de Grote gele kwikstaart even zien en bij kasteel werd heel even de IJsvogel waargenomen. Verder werd voor de vlinders het Bontzandoogje en de Dagpauwoog genoteerd.

Al met al een mooie, goed getimede voorjaars-excursie.

Wytze.

De gewestelijke 5-daagse 2007

Met 27 deelnemers uit alle afdelingen van KNNV Gewest Oost verbleven we dit jaar van 7 tot 11 mei op Ameland. We verzamelden ons in Dokkum, voor sommigen een eerste kennismaking met dit stadje. Een wandeling onder leiding van twee lokale vrijwilligere gidsen leerde ons dat deze plaats meer te bieden heeft dan alleen de herinnering aan Bonifatius die hier in het jaar 754 werd vermoord.

Na een winderige oversteek naar het eiland voorzagen we ons van een (uur)fiets. Te oordelen naar de onvoorstelbare aantallen beschikbare rijwielen moet het in het vakantieseizoen op Ameland een drukte van belang zijn. In het plaatsje Buren op 3 km oostelijk van Nes staat het rustieke Apparthotel waar we vier dagen zullen verblijven.

Er staat een bijna stormachtige wind die we recht tegen hebben, wanneer we ca. 15 km naar het westen zwoegen voor de eerste excursie in het duin bij Hollum. Gezien de gevorderde leeftijd van een aantal deelnemers geen geringe prestatie.

Onze SBB-gids, een bioloog, laat ons zien hoe door de aanleg van een zandrichel op enige afstand voor de kust in de loop van ca. 30 jaren een van de zee afgesloten natte vallei met een rijk vogelleven is ontstaan. We bekijken het vanuit een nog nieuwe vogelhut.

Als na de excursie het gezelschap in kleine groepjes of individueel op dit meest westelijke deel van het eiland uitzwermt, vind ik in het duin het paardengraf. Hier zijn acht paarden begraven die in 1979 verdronken bij de lancering van de reddingsboot bij een poging de opvarenden van een schip in nood te hulp te komen. Een bescheiden monument houdt de herinnering hieraan levend.

Een indrukwekkende meeuwenkolonie op een zandplaat niet ver hiervandaan is vanaf de dijk van dichtbij prachtig te overzien. Voor het overgrote deel zijn het Kokmeeuwen, maar ook broeden er Grote stern, Noordse stern en Visdief.

Na nog wat in de dorpen Hollum en Ballum met hun prachtige historische kernen te hebben rondgekeken, waai ik met de nog steeds harde wind in de rug moeiteloos terug naar "huis".

Na het diner is er nog het bezoek aan een eendenkooi. Op een zeer eigen en humoristische wijze maakt de kooiker ons deelgenoot van de geheimen van het eenden vangen, overigens niet meer voor consumptie.

Op de derde dag fietsen we naar het Oerd, het grote duingebied in het oosten van het eiland voor een excursie met een jonge enthousiaste medewerker van het Natuurcentrum van Ameland. Wachtend op onze gids genieten we langdurig van de zang van enkele nachtegalen vlakbij. De kolonie broedende zilvermeeuwen aan het einde was een ander hoogtepunt.

Bij stralend weer gaan we de volgende dag aan boord van een boot voor een tocht naar de robbenbank op het wad. De dieren (ik schatte hun aantal op 70) liggen in een lange rij op een modderbank in de zon. Vanaf de boot laten ze zich op korte afstand bekijken en zij kijken even nieuwsgierig terug.

Na het diner gaan we met onze jonge gids van de vorige dag naar het strand om te "korren". De kor is in dit geval een klein model sleepnet, zoals (op ware grootte) gebruikt door garnalenvissers. Het is verbazingwekkend te ontdekken wat er zoal leeft vlakbij het strand boven en vlak onder het zand: zandspiering, garnalen, platvisjes, zeenaalden, heremietkreeftjes, enz.

Op vrijdag vertrekken we van dit mooie eiland met de boot van half elf.

In Sneek is er lunchpauze en aansluitend een wandeling door het oude centrum onder de leiding van twee vrijwillige gidsen. We bezoeken o.a. de bekende waterpoort van binnen en van buiten.

Dit betekent het einde van een zeer geslaagde 5-daagse 2007, voortreffelijk voorbereid door Herm Jan Roep en Anna Simmelink uit Bruinehaar en Ineke Muijser uit Enschede.

KNNV - senioren

Het eerste deel van *ons* verenigingsjaar is al weer voorbij. We hebben 2 bijeenkomsten besteed aan een niet gebruikelijk thema in onze natuurhistorische samenleving. We hebben het meestal over planten, paddenstoelen, vogels, enz. Over hun ontstaan, ontwikkeling, levensvoorwaarden. Maar nooit over de aspecten van de mens, toch ook een belangrijk onderdeel van het leven op aarde. Wouter van de Bos heeft zich vanuit zijn "geologische liefde" op deze materie geworpen en voor ons boeiende lezingen gehouden. De titel van de lezing: "godsdiensten, natuur en natuurbescherming. Het is een onderwerp, dat in de media volop in de belangstelling staat en vaak onderwerp van gesprek is. Knap gedaan, Wouter,

bedankt. We moesten Hans van de Berg even missen. Ze heeft nog in het Ziekenhuis gelegen, maar is nu weer thuis en is zelfs met de familie een weekje in de Eifel geweest.

We hebben onze lokatie weer gehuurd voor de rest van dit jaar. Wilt u de volgende data vast noteren:

12 september, 10 oktober, 14 november en 12 december 2007. De lokatie is: vergaderzaal LV 4 in het Zorgcentrum Woolde.

Telkens van 14.30 uur tot ca. 15.00 uur. In Augustus hopen we een outdooractiviteit te hebben. Hier hoort u nog nader van en geniet van een welverdiende vakantie

Groetjes, Wil & Andries

"Soort van de maand"

Maart: Weidebeekjuffer

Met zijn fel metaalblauwe kleur en de bijna zwarte vleugelvlekken is het mannetje van de weidebeekjuffer een opvallende verschijning. Vanaf juni kun je ze met soms wel tientallen zien rondvliegen boven het water. Het is een van de weinige libellensoorten waarvan de mannetjes baltsvluchten uitvoeren om het vrouwtje te imponeren.

April: Klokjesgentiaan

De klokjesgentiaan was vroeger een veel voorkomende soort van heideterreinen, schrale graslanden en bermen op de zandgronden, maar is de laatste decennia sterk in aantal afgenomen. Deze plant is van groot belang voor het gentiaanblauwtje, een vlinder die uitsluitend op klokjesgentiaan haar eitjes afzet (kijk naar mogelijke witte stipjes op de plant).

Mei: Wespspin

Door de geelzwarte tekening van het achterlijf, haar bijna twee centimeter grote lichaam, en de lange gestreepte poten is het vrouwtje van de wespspin een onmiskenbare en opvallende soort. Het web waarin het vrouwtje haar prooi vangt, bevat een karakteristieke witte zigzagband.

Geef je waarnemingen door op www.telmee.nl

Planteninventarisatie.

Wie interesse heeft in wilde planten of mee wil helpen met het inventariseren van een zo genaamde "selectiehok" van FLORON moet om 19.00 uur aanwezig zijn bij het startpunt op de vermelde data.

De eerste ronde voor Nederland is in 2004 beëindigd. De voortdurend veranderende flora maakt het boeiend en zinvol met totaalinventarisaties van de wilde flora door te gaan. Een landsdekkende inventarisatieronde op km-hok-niveau is echter moeilijk haalbaar. Er zou ook teveel tijd mee gemoeid zijn. Zinvoller is het om in een beperkte periode van ca. 10 jaar een nieuwe representatieve indruk van de Nederlandse flora op te doen.

Aan de hand van 'selectiehokken' met een goede ruimtelijke spreiding verwachten we een goede basis voor een nieuwe inventarisatie ronde te hebben. Deze selectiehokken zijn zo gekozen dat belangrijke grond gebruikstypen als natuur, landelijk gebied en stedelijk gebied voldoende zijn vertegenwoordigd. Bij de keuze is gelet op eerdere inventarisaties, zodat straks onderzoek naar veranderingen in de tijd beter mogelijk zijn. De

selectiehokken worden onderzocht volgens de aanwijzingen voor het FLORON-Totaalproject (alle voorkomende planten per kilometerhok noteren op zogenaamde streeplijsten).

Wij zullen km-hok 249 / 473, Twente-kanaal inventariseren. Het ligt ten zuiden van Hengelo rond de Diamantstraat.

We starten om **19.00 uur vanaf de Benzinepomp op de hoek van de Haaksbergerstraat en de Platinastraat tegen over de Diamantstraat.**

De inventarisaties zijn op:

- **dinsdag 29 mei,**
- **woensdag 6 juni,**
- **donderdag 14 juni,**
- **dinsdag 19 juni,**
- **woensdag 27 juni,**
- **donderdag 12 juli,**
- **dinsdag 21 juli,**
- **woensdag 8 augustus en**
- **donderdag 23 augustus.**

Wytze Boersma

Daar gaat er weer een(d/t)je!

In deze tijd valt het erg op: wilde eenden die elkaar achterna lopen met amoureuze bedoelingen en zomaar de straat overlopen of door je tuin denderen. En kort daarna zie de consequenties van die escapades: eendenmoeders met een stoet kleine gele of gevlekte donsballietjes.

Op de plek waar ik sinds enige tijd woon, kijk ik op de vijver aan de Havezatenlaan en zie daar dan vaak bovenstaande gebeurtenissen. Zo ook kortgeleden. Een moedereend liep met haar kroost over het grasveld naast de vijver en trok mijn aandacht door luid gesnater. Wat bleek? Vlak bij de moedereend stond een Zwarte kraai die het

kennelijk op de kleintjes had voorzien. De kraai probeerde vanuit verschillende richtingen bij de jongen te komen, maar de moeder verdedigde haar gezin met ongekende felheid. De jonkies stelden zich dicht tegen elkaar en tegen hun moeder steeds op aan de zijde, zo ver mogelijk van hun belager afgekeerd. En in gesloten formatie ging het onder veel lawaai richting vijver. De kraai kreeg het niet voor elkaar.

Een of twee weken later zag ik de moedereend weer met intussen al aardig gegroeide jongen, er waren er nog twee over Maar ja, naast kraaien zie je ook reigers bij die vijver en of er wat rondzwemt in de vijver dat ook ook jonge eendjes lust, weet ik niet.

Wreed? Da's nou ook natuur: eten of gegeten worden.

Joop de Wit

Carolus Linnaeus (1707-1778)

LINNAEUS 2007

De beroemdste botanicus

Op 23 mei was het precies 300 jaar geleden dat Carolus Linnaeus werd geboren. Iedereen komt die naam wel eens tegen. In een straatnaam, als naam van een apotheek, als naam van een vereniging, maar waarschijnlijk het vaakst als een toevoeging aan de Latijnse naam van een plant of dier. Wie was die man die na 300 jaar nog steeds bekend is en waarom is dat zo? In dit artikel zullen we proberen iets over het leven en de invloed van deze Zweed uit de doeken te doen.

door Helprich Fockens

Op 23 mei 1707 werd het gezin van dominee Nils Inmarsson – hij werd ook Linnaeus genoemd – in het plaatsje Råshult verblijd met de eerste zoon, die bij de doop de naam Carl kreeg. De familie, die al lang in deze streek van Zuid-Zweden woonde, ontleende die naam aan een grote lindeboom (Tiliander, Lindelius, Linnaeus) op hun erf. De dominee was naast een man van God ook een plantenliefhebber waarvan hij veel kennis had. In zijn tuin had hij een verzameling van meer dan 400 soorten planten bijeen gebracht. Naast inheemse soorten waren er ook buitenlandse. De jonge Carl mocht zijn vader bij het verzorgen van de tuin helpen, en hij toonde al op jonge leeftijd een grote interesse in de plantenwereld.

De schooljaren

Het was de bedoeling dat Carl in de voetsporen van zijn vader zou treden. Toen hij 10 jaar was werd hij naar de Latijnse school in het naburige Växjö gestuurd als voorbereiding op een studie theologie. Carl had meer interesse in het zoeken van kruiden in de natuur, dan in het stampen van woordjes en grammaticaregels. Hij had een flinke hekel aan de

Het seksuele systeem en de tweevoudige naamgeving.

Linnaeus publiceerde zijn systeem in voor het eerst in 1735. Het was een grote verbetering ten opzichte van de toen gebruikelijke systemen. Echter heeft het, en daarvan was Linnaeus zich bewust, een zwakke theoretische basis, maar het is wel een praktisch systeem.

*Hij deelde het plantenrijk in, op basis van het aantal en plaatsing van de meeldraden in de bloem, naar 24 klassen. Elke klasse wordt onderverdeeld in orden aan de hand van het aantal stampers of stijlen. De orden worden verdeeld in geslachten aan dan hand van andere kenmerken, een indeling die we voor een deel ook nu nog in de flora aantreffen. Een geslacht wordt op zijn beurt onderverdeeld in soorten, die een dubbele naam hebben. Een voorbeeld: *Linnaea borealis* (het Linnaeusklokje) of *Quercus robur* (de Zomereik) waarbij de eerste naam het geslacht en de tweede de soort aangeeft.*

ouderwetse vorm van het onderwijs. Het gevolg was wel dat hij het in de vakken, die voor een student theologie belangrijk waren, slecht deed. Na zeven jaar Latijnse school ging hij naar het gymnasium, waar leervakken als Hebreeuws, oude talen en dogmatiek hem evenmin konden boeien. Vele aanmaningen om meer aandacht, vlijt en zorg aan de dag te leggen hielpen weinig of niets. De leraren adviseerde ten einde raad vader Nils om zijn zoon maar een handwerk te laten leren. Na een, zoals dat nu heet, goed en indringend gesprek, toonde Carl dat hij een grondige afkeer van een aantal schoolvakken had. Daarop besloot vader hem maar bij een schoenmaker in de leer te doen. Een studie die niets bracht was een te zware belasting voor een dominee die het niet al te breed had. Johan Rothmann, een dokter die ook leraar natuurwetenschappen aan het gymnasium was, hoorde ervan. Hij had al lang gemerkt dat Carl een ijzeren geheugen en grote vlijt en interesse had voor de natuurwetenschappen en ging naar Carl's vader om te bepleiten dat hij zijn zoon een studie geneeskunde en botanie zou laten doen. Hij benadrukte dat Carl's interesses, vermogens en aanleg op dat terrein groot waren. Hij was bereid om Carl bij zich in huis te nemen voor de resterende schooljaren en deze te les te geven als voorbereiding op de studie aan de academie. De ouders gaven, eigenlijk met tegenzin, toe. Het gevolg was dat Carl fanatiek met de leervakken, die hem wel interesseerden, aan de slag ging. Toen hij 20 was ging hij naar de universiteit met de, van de rector van het gymnasium, volgende verklaring:

“De jeugd op de scholen kan met het plantsoen in een boomkwekerij vergeleken worden. Soms komt het bij jonge planten voor dat zij, tegen de zin van de kweker en ondanks de zorg die aan de groei besteed wordt, verwilderen; worden ze echter overgeplant dan verandert langzaam haar natuur en dragen ze soms zoete vruchten. Dit alleen geeft mij de hoop deze jongen naar de universiteit te laten gaan, waar die andere omgeving misschien gunstig voor zijn betere ontwikkeling zal zijn.”

Studeren

Hij begint de studie medicijnen in de plaats Lund. Daarbij moeten we wel bedenken dat in die tijd die studie een verzameling was onder meer van anatomie, geneeskunde, plant- en dierkunde. Hij vindt er onderdak bij de arts Stobbaeus die o.a. colleges over schelpen verzorgde. Stobbaeus had een goedgevulde bibliotheek waarin Carl graag neusde. Echter waren de mogelijkheden voor een studie aan de universiteit van Uppsala veel beter en hij besloot dan ook een jaar later in Uppsala te gaan studeren. Wellicht een kwestie van ‘marketing’? Aan die universiteit waren twee professoren die tegen hun pensioen liepen dus een goede plek om je kwaliteiten te laten zien...

In Uppsala had de anatoom Rudbeck gewerkt die in die plaats een botanische tuin ingericht. Rudbeck was begonnen aan het schrijven van een geïllustreerde wereldflora. Het moest een werk van 10 delen worden. Kort na het verschijnen van het eerste deel gingen zijn aantekeningen en duizenden houtsneden verloren bij de stadsbrand in 1702. Daarbij was ook veel materiaal van planten uit Lapland. Toen Linnaeus in Uppsala arriveerde trok de toen vervallen botanische tuin zijn aandacht die hij onderhanden nam. Hij viel daar op bij Celsius, (die van de thermometerschaal) die daar professor in de theologie was, maar ook een grote kenner van de botanie was. Hij had al snel door dat Carl een uitzonderlijk talent had, maar een zonder een rooie cent was. Hij kwam bij Celsius in de kost en hielp deze met een boek over de planten van de Bijbel. Ondertussen schreef hij een werkje over de vermeerdering van planten waarvan hij het manuscript in 1730 aan Celsius gaf. Als theoloog moet het hem goed gedaan te hebben te lezen:

“ De kroonbladen van een bloem dragen niets bij aan de voortplanting, want zij dienen slechts als bruidsbed dat de verheven Schepper zo schitterend heeft toebedeid, verfraaid heeft met zulke kostelijke bedgordijnen, en welriekend maakte met zo veelsoortige zoete geuren opdat de bruid en bruidegom daarin hun huwelijk mogen vieren met verhoogde plechtigheid”

Men onderkende in Uppsala al snel de kwaliteiten van Linnaeus om kennis en kunde over te dragen. In datzelfde jaar kreeg Linnaeus, als tweedejaars

student, een tijdelijke aanstelling als ‘demonstrator’. Daarbij gaf hij les in plantkunde, en deed dat met succes. Voor Rudbeck jr. (de zoon van de anatoom) aanleiding om Linnaeus onderdak te geven en tegen betaling les te laten geven aan drie zonen (van de 24 kinderen die hij bij drie echtgenotes had). Echter mevrouw Rudbeckia gooide hem op een gegeven moment, om nu onbekende redenen, de deur uit.

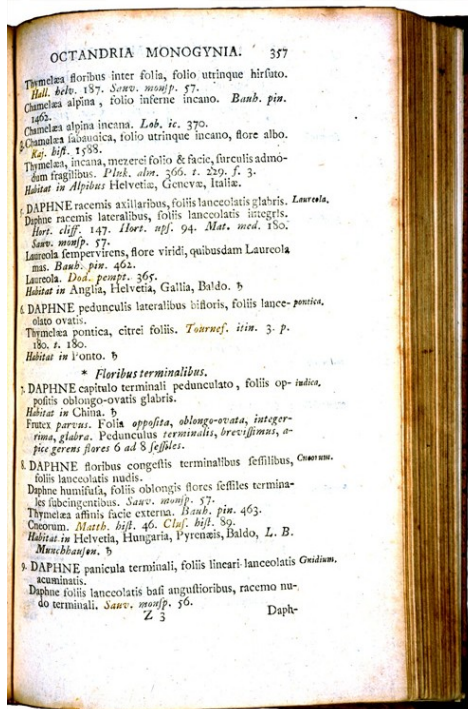
“Linnaeus in Lapland kledij na zijn reis naar Lapland”

Linnaeus zich tot dan vooral aangesloten bij manier van indelen van de planten volgens Tournefort, een Frans plantkundige. Die rangschikte de planten aan de hand van de uitwendige delen van bloemen. Maar bij Linnaeus ontstond het inzicht dat er ook andere, betere manieren waren om planten in te delen, waarbij hij vooral keek naar de voortplantingsorganen van de plant. Dat inzicht zal de basis vormen voor het seksuele systeem dat hij invoerde. Daarnaast studeerde hij ook nog medicijnen, in die tijd nog een merkwaardig mengsel van volksgeloof en modernere inzichten. Zo leert hij zijn studenten dat een jonge hond klein blijft als je hem met brandewijn insmeert en dat de zoon van een blanke vrouw en een zwarte man een zwarte penis zal hebben. Ook is hij ervan overtuigd dat

zwaluwen in de winter niet naar het Zuiden trekken maar op de bodem van de zee overwinteren.

Promotie en onderzoeken

De plantkunde bleef zijn grootste passie, maar hij wilde de doctorsgraad halen, want dat opende de mogelijkheid naar betere betrekkingen. Daartoe trok Linnaeus naar Nederland. Hij had al een proefschrift voorbereid waarop hij, nauwelijks een paar weken in Nederland, in Harderwijk promoveerde op 24 juni 1735. Tegen zijn bedoeling bleef hij een paar jaar in Nederland waar hij o.a. de tuin op de buitenplaats 'de Hartekamp' van dr. Clifford, een bestuurder van de VOC, op orde bracht, waar hij tevens als lijfarts van Clifford dienst deed. Daar beschikte hij over een groot aantal plantensoorten vanuit alle windstreken en over een uitgebreide bibliotheek. Hij schreef er zijn 'Fundamenta botanica' waarin hij in 153 korte stellingen de basis publiceerde van zijn nieuwe indelingssysteem. Na enige omzwervingen, o.a. een bezoek aan Parijs, keerde hij in 1738 terug in Zweden. Hij hoopte op een goede baan, maar ervoer dat een profeet in eigen land het minst geëerd wordt. Hij moest in zijn levensonderhoud voorzien door zich als arts in Stockholm te vestigen. Het jaar daarop trouwde hij en weer een jaar later kon hij, op kosten van de overheid, als hoofd van een aantal onderzoekers, de natuur in nog niet onderzochte delen van Zweden gaan onderzoeken. Weer een jaar later werd hij professor aan de universiteit van Uppsala, en kon hij zich vooral wijden aan de studie van de planten, maar ook bestudeerde hij de dieren en mineralen. Zijn uiteindelijke doel was een systeem te maken waarin de gehele schepping was opgenomen.

"Pagina uit Species Plantarum ed. 1753"

Hij publiceerde veel, zoals de 1200 bladzijden dikke 'Species plantarum' wat hij daarna nog vele malen uitbreidde en verbeterde en waarin uiteindelijk 7300 plantensoorten werden beschreven. Hij voerde daarbij voor elke soort een tweeledige naam is (zie de kadertekst). Ouder wordend kreeg hij steeds meer last van podagra, een jicht in de voeten, erg vervelend voor een botanicus die ook graag in het veld werkt. De roem van Linnaeus verspreidde zich door heel Europa, vele goede betrekkingen werden hem aangeboden, maar hij bleef in Zweden waar hij zich thuis en gelukkig voelde. Maar ziekte eiste zijn tol, hij verzwakte en langzaam kon hij zijn oude werktempo niet meer aan.

"Linnaeus in 1774"

Tijdens een college in de botanische tuin in 1774 trof hem een beroerte waarvan hij maar heel langzaam bijkwam, maar zijn geestkracht ging merkbaar achteruit. Tot 1776 bleef hij hoogleraar. In 1778, op de morgen van de 10de januari overleed hij, ruim 70 jaar oud.

Geraadpleegde literatuur:

Een tweetal artikel over Linnaeus in De Gids van 1875 blz. 193 en 446 en Carl Linnaeus door Gunnar Broberg uitg. Svenska Institutet, Stockholm.

